

ΕΙΣΗΓΗΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στην πρόταση νόμου «Διαρκής Επιτροπή
Νεοελληνικής Γλώσσας».

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Η χρήση και διδασκαλία της Δημοτικής, που καθιερώθηκε και νομοθετικά, χρειάζεται υπεύθυνη καθοδήγηση για να υπάρχει η σωστή γλωσσική έκφραση στον προφορικό και γραπτό λόγο. Είναι σήμερα γενικά δεκτό ότι η ευβάθυνση και ο εθισμός στη δομή της γλώσσας επηρεάζουν θετικά και σημαντικά τη νοητική και ψυχική λειτουργία. Είναι γι' αυτό αυτονόητο ότι σπουδαία σημασία έχουν η ορθή γλωσσική διδασκαλία στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, η ακριβής και συνεπής νεοελληνική έκφραση στο νομοθετικό, δικαστικό και διοικητικό έργο καθώς και στις τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές, στη γλώσσα που χρησιμοποιούν η πολιτική ηγεσία και εν γένει τα δημόσια πρόσωπα.

Ασφαλώς, τελικός κριτής της γλώσσας είναι πάντοτε ο λαός. Ωστόσο, στην ανθρώπινη επικοινωνία και στην κοινωνική ζωή, όπου διαπλάθεται το γλωσσικό αισθητήριο, πρέπει να υπάρχει η υπεύθυνη παρέμβαση των δημοσίων φορέων, η οποία, όταν δεν ασκείται με κατεύθυνση και συνέπεια μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις. Η παρατηρούμενη γλωσσική αναρχία και η έλλειψη επιμέλειας που χαρακτηρίζει τη γλωσσική εμπειρία στον τόπο μας δείχνουν πόσο επιτακτική είναι η ανάγκη να υπάρξει μία δημόσια παρέμβαση πάνω σε ορθές κατευθύνσεις.

Οι διαπιστώσεις αυτές εξηγούν γιατί είναι επιβεβλημένο να συγκροτηθεί ένα ευρύτατα αντιπροσωπευτικό συμβουλευτικό όργανο ανωτάτου επιπέδου. Το όργανο αυτό αναγκαστικά πρέπει να είναι μία Επιτροπή όπου θα συμμετέχουν έγκριτοι γλωσσολόγοι και επιστήμονες συγγενών ειδικοτήτων, εκπαιδευτικοί αλλά και εκπρόσωποι επαγγελματιών ευρύτερης επικοινωνίας με το γραπτό ή προφορικό λόγο. Η Επιτροπή αυτή θα έχει αποστολή να επεξεργάζεται και να επιμελείται τη γλωσσική μας έκφραση. Το έργο αυτό δεν καλύπτεται από επιστημονικές εργασίες ανωτάτων ιδρυμάτων ή μεμονωμένων ερευνητών γιατί δεν ανταποκρίνονται οι εργασίες αυτές στις τρέχουσες σοβαρές και επείγουσες γλωσσικές ανάγκες. Για τον προτεινόμενο Νόμο προβλέπεται να συσταθεί Διαρκής Επιτροπή Νεοελληνικής Γλώσσας (Δ.Ε.Ν.Γ.) που θα σχολάζεται με τη συστηματική αποτύπωση και κωδικοποίηση λέξεων και εκφράσεων, που χρησιμοποιούνται ευσιολογικά και αβίαστα από το λαό (άρθρο 1). Από μια τέτοια επεξεργασία θα προκύπτουν κατευθύνσεις προς τις οποίες θα πρέπει να συγκλίνουν οι δημόσιοι φορείς, που επηρεάζουν σε μαζική κλίμακα τη γλωσσική και γενικότερη αγωγή του λαού. Η αποστολή αυτή συνδέεται στενά και με την προσπάθεια να ελεγχεται η εισβολή ξενικών λέξεων και εκφράσεων, που νοθεύουν, αλλοτριώνουν και αποδυναμώνουν τη γλώσσα μας. Η πρόταση και η δοκιμασία ελληνικών - στη θέση ξενικών - λέξεων και εκφράσεων, όπου αυτό μπορεί να γίνεται αβίαστα και δημιουργικά, όχι μόνο θα περιοφουρήσει την καθαρότητα της Δημοτικής, αλλά θα την εμπλουτίσει και θα την ενδυναμώσει, χωρίς να περιορίζει την ικανοποίηση των πολλαπλών και αυξανόμενων αναγκών της σύγχρονης επικοινωνίας. Στο πνεύμα αυτό η Δ.Ε.Ν.Γ. θα μπορεί να επεξεργάζεται και να προάγει λέξεις και εκφράσεις από την ελληνική γλωσσική παράδοση, οι οποίες θα είναι ίσως δυνατό να συναντήσουν και διεθνή αποδοχή και πολιτογράφηση, μεταξύ των νέων επιστημονικών και άλλων όρων, που συνεπιφέρουν οι νέες μορφές της σύγχρονης ζωής και η τεχνική εξέλιξη.

Στο συμβουλευτικό έργο της, η Διαρκής Επιτροπή Νεοελληνικής Γλώσσας θα πρέπει να στηρίζεται στα ζωντανά στοιχεία της ελληνικής γλωσσικής παράδοσης. Τόσο στο νόμο 309 του 1976 «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της γενικής εκπαίδευσης» (άρθρο 2 παρ. 2), όσο και στο Ν.Δ. 4379 του 1964 «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της γενι-

κής εκπαίδευσης (στοιχειώδους και μέσης)» (άρθρο 5 παρ. 1) συνδέεται η διδασκαλία της Δημοτικής με τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι δόκιμοι συγγραφείς. Στο νόμο «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (άρθρο 1 παρ. 4) ορίζεται ότι «γλώσσα διδασκαλίας.....είναι η Δημοτική, όπως διαμορφώνεται από το λαό και τη δόκιμη λογοτεχνία.....».

Η μεταβολή από την παλαιότερη γενική αναφορά στους συγγραφείς προς την ειδικότερη αναφορά στους λογοτέχνες χρειάζεται προσοχή. Και πάντως υπάρχει κορυστία γιατί η γλωσσική έκφραση διαφέρει μεταξύ των συγγραφέων και ειδικότερα των λογοτεχνών, ακόμη και των τελευταίων 10ετιών· επιπλέον οι λογοτέχνες δίνουν συχνά διαφορετικό νόημα στις λέξεις και χρησιμοποιούν διαφορετικούς γλωσσικούς τύπους. Προβλέπεται επομένως συνολική έρευνα και κατεύθυνση για το έργο αυτό. Είναι πολύ σημαντικό να μπορεί ο λαός, μαζί με τη ζωντανά της ομιλίας του να αποκτά την ικανότητα να διατυπώνει με λιτότητα, ακριβεία και σαφήνεια τη σκέψη του και ταυτόχρονα να αξιολογεί και απορριπτί τις αποχρώσεις και τις εναλλακτικές δυνατότητες της γλώσσας μας. Αυτό αφορά όχι μόνο τη γλωσσική καλλιέργεια, αλλά και τη βαθύτερη πνευματική καλλιέργεια του λαού, η οποία αποτελεί και ασφαλή εγγύηση της γλώσσας μας. Η Δ.Ε.Ν.Γ. θα μεριμνά με τις πιο πρόσφορες μορφές για τα σημαντικά αυτά θέματα και θα εποπτεύει τη συνταξική αναρχία των έργων, όπως είναι το Λεξικό, η Γραμματική και το Συντακτικό της νεοελληνικής γλώσσας.

Είναι αυτονόητο πως η Διαρκής Επιτροπή Νεοελληνικής Γλώσσας θα έχει συμβουλευτικές και εποπτικές, όχι δικτακτικές ή εξαναγκαστικές, αρμοδιότητες. Ωστόσο, η φύση και η σημασία του έργου της καθιστά αναγκαία τη συγκρότησή της με νόμο και την υπαγωγή της απευθείας στον Πρωθυπουργό. Με άσκηση της εποπτικής αρμοδιότητας από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, ώστε να της δοθεί αυξημένο κύρος. Η σύνθεση της Δ.Ε.Ν.Γ. ασφαλώς θα πρέπει να είναι ευρύτατα αντιπροσωπευτική και να περιλαμβάνει εκπροσώπους κοινωνικών ομάδων που έχουν άμεση εμπειρία του γραπτού ή προφορικού λόγου όπως είναι ιδιαίτερα οι δημοσιογράφοι και οι ηθοποιοί. Προτείνεται: γιαυτό στο άρθρο 2 να μετέχουν επιστήμονες, εκπαιδευτικοί και άνθρωποι των γραμμάτων και του λόγου και η επιλογή τους να στηρίζεται σε προτάσεις όλων των πολιτικών δυνάμεων, ώστε να εκπροσωπείται όλο το φάσμα των ιδεολογικοπολιτικών αντιλήψεων (άρθρο 3).

Το θέμα της γλώσσας, θέμα κατεξοχήν εθνικό, πρέπει να μείνει έξω από αντιδικίες και οφανατισμούς. Μετά την οριστική καθιέρωση της Δημοτικής, κάθε συζήτηση για τη γλώσσα μπορεί και πρέπει να έχει μόνον το χαρακτήρα σοβαρής ανταλλαγής επιστημονικών εκτιμήσεων και γνώμων. Η Διαρκής Επιτροπή Νεοελληνικής Γλώσσας θα είναι επισοπτημένη να εξασφαλίζει την ευρεία και γόνιμη συνεργασία για την προσέγγιση απόψεων και προτάσεων που θα αξιοποιούν και θα προωθούν όλα τα ζωντανά στοιχεία από την εθνική γλωσσική μας εμπειρία και εξέλιξη. Αποκλειστικό κριτήριο για το έργο αυτό θα είναι η περιοφουρήση της γνησιότητας, του πλούτου και της δύναμης της Νεοελληνικής μας γλώσσας.

Αθήνα, 15 Νοεμβρίου 1985

Ο προτείνων Βουλευτής
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Διαρκής Επιτροπή Νεοελληνικής Γλώσσας.

Άρθρο 1.

α) Ιδρύεται Διαρκής Επιτροπή Νεοελληνικής Γλώσσας με αποστολή, πρώτο, να αποτυπώνει και κωδικοποιεί την ορθή και αβίαστη χρήση της νεοελληνικής γλώσσας, αναλαμ-